

Boek: Stapsgewijze educatie Praktijk en theorie over kinderen van 0-4 jaar

Auteur: Ineke Oenema-Mostert, Gerda Woltjer, Harry Janssens, Petra van der Kraats-Hop

Uitgeverij: Uitgave van Stichting Stapsgewijs Onderwijs

Eerder recenseerde ik met veel plezier het boek 'Stapsgewijs onderwijs: Het kind centraal!'. Hierin staat de ontwikkeling van kinderen van 3 t/m 7 jaar centraal. Onlangs is een uitgave verschenen waarbij de focus ligt op nóg jongere kinderen. Dit boek 'Stapsgewijze educatie Praktijk en theorie over kinderen van 0-4 jaar' kan dan ook gezien worden als een waardevolle aanvulling op het eerste boek.

Het boek is geschreven vanuit de gedachte dat alle jonge kinderen recht hebben op sterke professionals. Het overdragen van goede vakinhoudelijke kennis is hierbij onontbeerlijk. Daarnaast wordt met dit boek een bijdrage geleverd aan een zo vloeiend mogelijke overgang van de voorschoolse periode naar de basisschool.

Het boek is opgebouwd uit drie delen. In deel één is gekozen om aan de hand van de ervaringen van stagiaire Milou de dagelijkse praktijk te beschrijven. Haar begeleider Ann licht allerlei onderwerpen uitgebreid toe, waardoor de lezer veel kennis en informatie op kan doen.

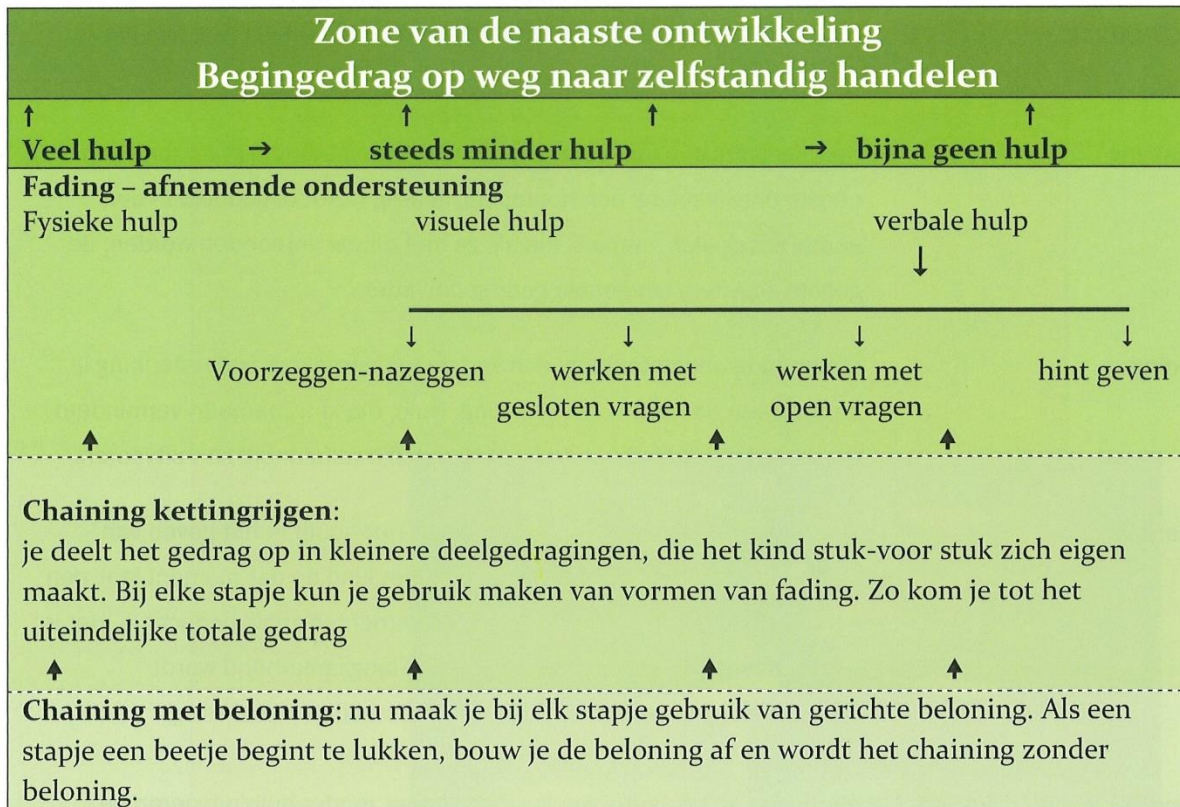
Deel 1

Aspecten die in deel één centraal staan, zijn onder andere het observeren en het herkennen van begingedrag waardoor je aan kunt sluiten bij de zone van de naaste ontwikkeling. Ook al zijn deze termen bij de meeste professionals bekend, in dit boek wordt aan de hand van veel voorbeelden duidelijk gemaakt wat dit precies inhoudt op de werkvloer.

Observeren is een zo objectief / neutraal mogelijke waarneming van wat je ziet, zoals gedragingen, houdingen en gebeurtenissen. Het doel is om een zo reëel mogelijk beeld te krijgen van de ontwikkeling van het kind. Er zijn verschillende manieren van observeren:

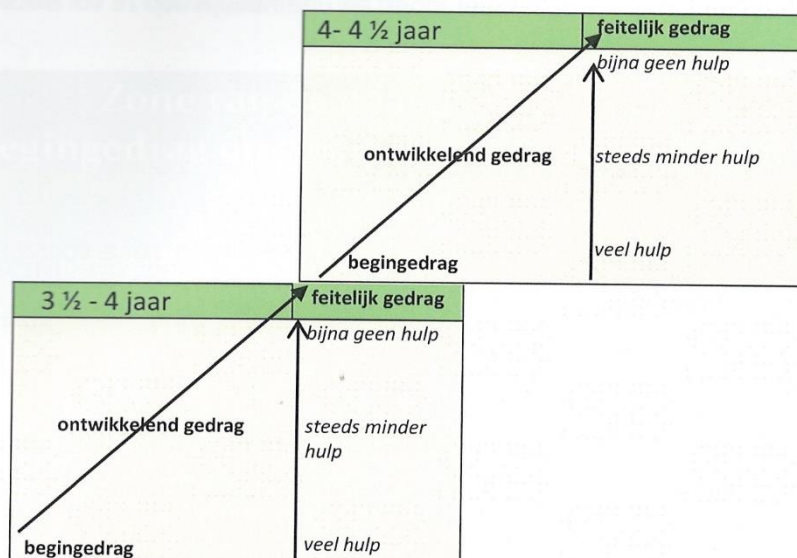
- Globale observatie; Een algemene observatie waarbij je in je opneemt wat je opvalt en er zo nodig aantekeningen van maakt
- Gerichte observatie; De gegevens die je van kinderen nodig hebt om tot een zo nauwkeurig mogelijk beredeneerd aanbod te komen
- Vergelijkende observatie; Je vergelijkt het kind t.o.v. zichzelf zodat je vooruitgang, stilstand, of zelfs achteruitgang vast kunt stellen
- Observatie met behulp van een systeem; Je vergelijkt het kind t.o.v. zijn kalenderleeftijd

Door goed te observeren, kun je het begingedrag vaststellen. Dat is het gedrag dat het kind de ene keer wel en de andere keer nog niet laat zien. Na het vaststellen van het begingedrag kun je aansluiten bij de zone van naaste ontwikkeling. We kunnen dit ook wel omschrijven als het begingedrag op weg naar het zelfstandig handelen.

Figuur 22.8 Overzicht vormen van ondersteuning, gebaseerd op Oenema-Mostert, et. al., 2018

Ook wordt aandacht besteed aan het begrip ‘scaffolding’. Letterlijk vertaald, betekent dit ‘steigerbouw’. Met behulp van de steiger, oftewel jouw hulp, kan het kind met een activiteit aan de gang. Waar je in het begin nog veel hulp geeft, bouw je dit stapsgewijs af. Uiteindelijk geef je steeds minder hulp totdat het kind de activiteit zelfstandig uit kan voeren.

Figuur 12.6 Begingedrag en de zone van de naaste ontwikkeling (gebaseerd op Oenema-Mostert, et. al., 2018)

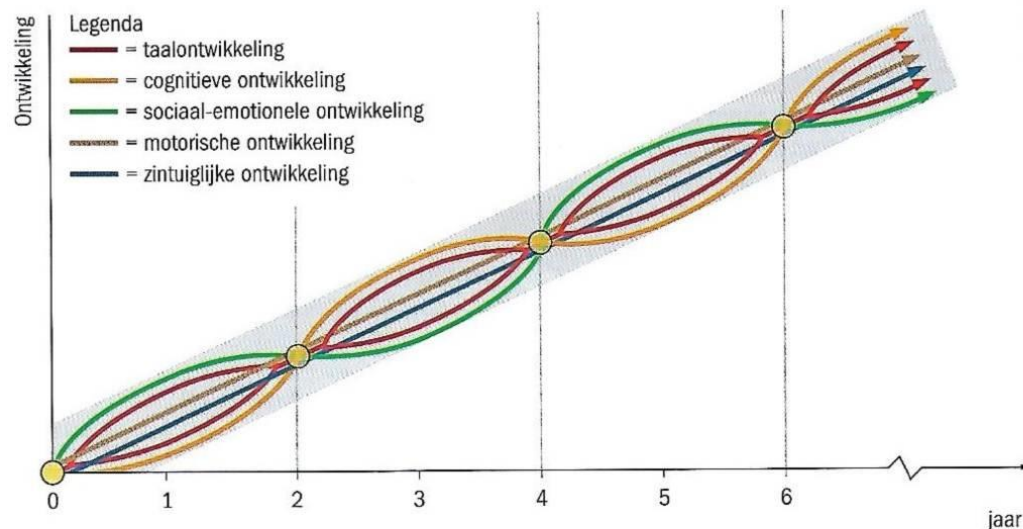
De theorie wordt duidelijk uitgelegd. Vervolgens wordt deze nog uitgewerkt aan de hand van een voorbeeld. Stagiaire Milou observeert een aantal kinderen. Er wordt omschreven wat ze waarneemt en hoe ze haar vervolgstappen binnen het thema 'verkeer' afstemt op de ontwikkeling van de kinderen. Door deze praktische voorbeelden komt de theorie beter tot zijn recht.

Deel 2

In deel twee van het boek zijn de ontwikkelingslijnen overzichtelijk uitgewerkt. Het betreft hier de lijnen:

- Sociaal emotionele ontwikkeling (0-2 jaar en 2-4 jaar)
- Zintuiglijke ontwikkeling (0-2 jaar en 2-4 jaar)
- Motorische ontwikkeling (0-2 jaar en 2-4 jaar)
- Taalontwikkeling (0-2 jaar en 2-4 jaar)
- Cognitieve ontwikkeling (0-2 jaar en 2-4 jaar)

De professional zal middels het observeren constateren in welke ontwikkelingsfase van een bepaald ontwikkelingsdomein een kind zich bevindt. Tegelijkertijd is het ook belangrijk dat wordt gekeken naar de brede ontwikkeling van het kind. Dit wordt ook wel de holistische ontwikkeling genoemd. Dit houdt in dat de ontwikkeling van jonge kinderen op een aantal sporen tegelijkertijd loopt als het gaat om de ontwikkeling van taal, van zelfredzaamheid, om cognitieve, sociaal-emotionele, zintuiglijke en motorische ontwikkeling en dat de sporen elkaar nodig hebben en niet los van elkaar kunnen ontwikkelen.

FIGUUR 2.3 Totale ontwikkeling

Afbeelding komt van <http://www.stichtingstapsgewijsonderwijs.nl/STAPSTENEN/>)

Deel 3

In het derde deel komen veel aspecten terug die in het eerste deel ook al aan bod kwamen. Het verschil met het eerste deel is dat in deel drie de nadruk ligt op de theoretische onderbouwing. Je kunt dit deel zien als een stukje verdieping op deel 1. Er staan meer

schema's en modellen in weergegeven en er worden begrippen toegelicht die in deel één niet aan bod komen. Ook zijn er QR codes opgenomen in dit deel. Dat maakt het makkelijk om filmpjes bij de onderwerpen te bekijken en de opgedane kennis te vergroten.

Conclusie

'Stapsgewijze educatie Praktijk en theorie over kinderen van 0-4 jaar' is in mijn ogen een waardevolle aanvulling binnen de literatuur over het jonge kind. De opbouw is duidelijk en logisch. De focus wordt in eerste instantie vooral gelegd op de praktijksituatie. Verderop in het boek wordt duidelijk de verdiepingsslag gemaakt. Dit maakt het boek uitermate geschikt voor alle lagen van professionals die werken met jonge kinderen. Uit alle passages maak ik bovendien op dat de auteurs deskundig en ervaren zijn. Dat leest heel prettig.

In het boek wordt ook verwezen naar de website. In tegenstelling tot de site die bij het eerste boek hoort, vind ik deze site nog wat beknopt. Ik hoop dan ook dat dit nog verder uitgebreid wordt. Hoe meer kennis en achtergrondinformatie er wordt gedeeld, hoe meer dit de kwaliteit van de professionals ten goede komt. En dat is wat we uiteindelijk willen, want alle jonge kinderen hebben immers recht op sterke professionals!